

saap. 20. XIV. 1937.

Hautaröykkiön kaivaus Salon (Halikon) Joensuun kartanon maalla, n.s. Valhojanmäessä kesällä 1937.

Liitteet: 2 karttaa ja 3 valokuvaa.

Levyt 11012/4.

Joulukuun 1 päivänä 1936 toi kerääjä Alfred Eklund Kansallismuseoon kaksi rautaesineitä (KM 10505:1-2), jotka hän ilmoitti ostaneensa Viktor Lehtiöltä (os. Salo) Salon Isostakylästä. Samalla hän kertoi Lehtiöllä olevan enemmänkin esineitä hallussaan. Lehtiölle osotetun kirjeen seurauksena nämäkin esineet saatiin pari viikkoa myöhemmin (14/12 1937) museoon ja lunastettiin 130 markalla. Keväällä 1937 otettiin löytöpaikan tarkastus ja mahdollinen kaivaus Esihistoriallisen osaston kesäohjelmaan ja allekirjoittanut suoritti tehtävän toukokuun 27-28 p:nä 1937. Kaivaukseen osallistui ylioppilas E. Sarasmo.

Lehtiö oli ilmoittanut löytöpaikaksi Hyppermäen rinteeseen ja sanonut löydön tehdyksi pellon raivaus- ja ojankaivutöissä. Kun Lehtiön opastamana saavuin paikalle osottautui se kuitenkin olevan metsässä, jossa ei mitään maanviljelystöitä ollut suoritettu. Lehtiö tällöin oikaisikin kertomustaan sanoen että vain osa esineistä oli täältä, osa Alhon pellosta (omistaja Arvo Hellman) 1) kanalan ja Isontuvan rajan välisestä perunamaasta.

Edellinen löytöpaikka - röykkiö Hyppermäen rinteellä, ns. Valhojanmäessä oli Joensuun kartanon maalla lähellä Halikon ja Uskelan rajaa (nykyään alueet rajan molemmin puolin on liitetty Salon kauppalaan), Hakalan palstan takaisessa metsässä (ks. karttaa 1), niin lähellä Isonkylän röykkiöryhmää, että sen syystä

---

1) Tällä paikalla ei kuitenkaan enää ollut mitään merkkejä röykkiöstä tai muusta muinaisjäännöksestä. Löytökohta on kuitenkin maininnalla "hävitetty röykkiö" merkitty allekirjoittaneen v:n 1937 Isonkylän Isontuvan röykkiön kaivauskertomuksen karttaliitteeseen N:o 1.

voi lukea tähän kuuluvaksi. Röykkiö oli paikalle tullessamme miltei kokonaan myllätty; kivet oli siirretty paikoiltaan ja osittain heitetty hajalleen (valokuva 1). Lehtiö syytti sitä pikkupoikien pahanteoksi ja väitti itse nostaneensa vain pari kiveä, jolloin esineet muka olivat löytyneet kahden laakakiven välistä. On vaikeaa varmasti sanoa pitääkö tämä paikkansa, mutta käsitykseni on että Lehtiö tahallisesti oli hävittänyt muinaisjäännöksen. Kun museo kuitenkin oli aikaisemmin maksanut esineistä hänelle löytöpalkkion, en tahtonut tehdä ilmoitusta nimismiehelle, niin paljon syytä kuin siihen olisi ollutkin. Katsoin kuitenkin välttämättömäksi kaivauttaa röykkiön loppuun saadakseni selville oliko siinä mitään koskemattonta osaa ja ottaakseni talteen vielä mahdollisesti saatavat löydökset.

Röykkiön alkuperäinen laajuus oli nähtävästi ollut n. 8 x 8 m, mutta koko sen S puoli, n. 5 metrin pituudelta (r. a-d; 1-2, puolet 3:a), oli myllätty ja vain jokunen suuri kivi paikallaan. Tällä alueella ei ollutkaan muuta tehtävää kuin seuloa maa ja ottaa talteen mahdolliset löydökset. Niitä saatiin kuitenkin vain poltettuja luita.

Röykkiön pohjoisin osa sitävastoin oli koskemattonta paksun turpeen alla. Kuten kartta N:o 2 (poikkileikkauksineen röykkiön linjalta A-B) osoittaa, oli se verrattain korkea, 60-70 cm:ä ja rakennettu uesammista kerroksista kiviä (kuvat 2-3). Maa kivien välissä oli hiekkapitoista, vaaleata, vain siellä täällä tummempia läikkiä.

Kulttuurikerros: poltetut luut, jotka näyttävät niin puhtailta, että ne epäilemättä on polttamisen jälkeen erotettu rovionjäännöksistä, tuhasta ja hiilestä, ja haudattu erikseen, keskityivät hyvin rajoitetulle alalle röykkiössä (ruutu b-c:2-3:lle, kartalla N:o 2 merkitty pisteviivalla). Aivan sen läheltä saatiin myös kaivauksen ainoa varsinainen löytöesine, rautainen keihäänkärki KM 10578:7. Poltettujen luiden kokonaismäärä on 671 gr. Lisäksi saatiin jokunen raudanpala. (Löydöt KM 10578:1-11). Hiiliä

oli kahdessa pienessä koossa, b 4:ssä ja c 2:ssa. Edellisessä ne tuskin ovat missään yhteydessä itse hautaukseen, ne löydettiin verrattain pinnalta, jälkimäisessä ne olivat syvällä hiekassa, mutta tuskin alkuperäisessä asemassaan.

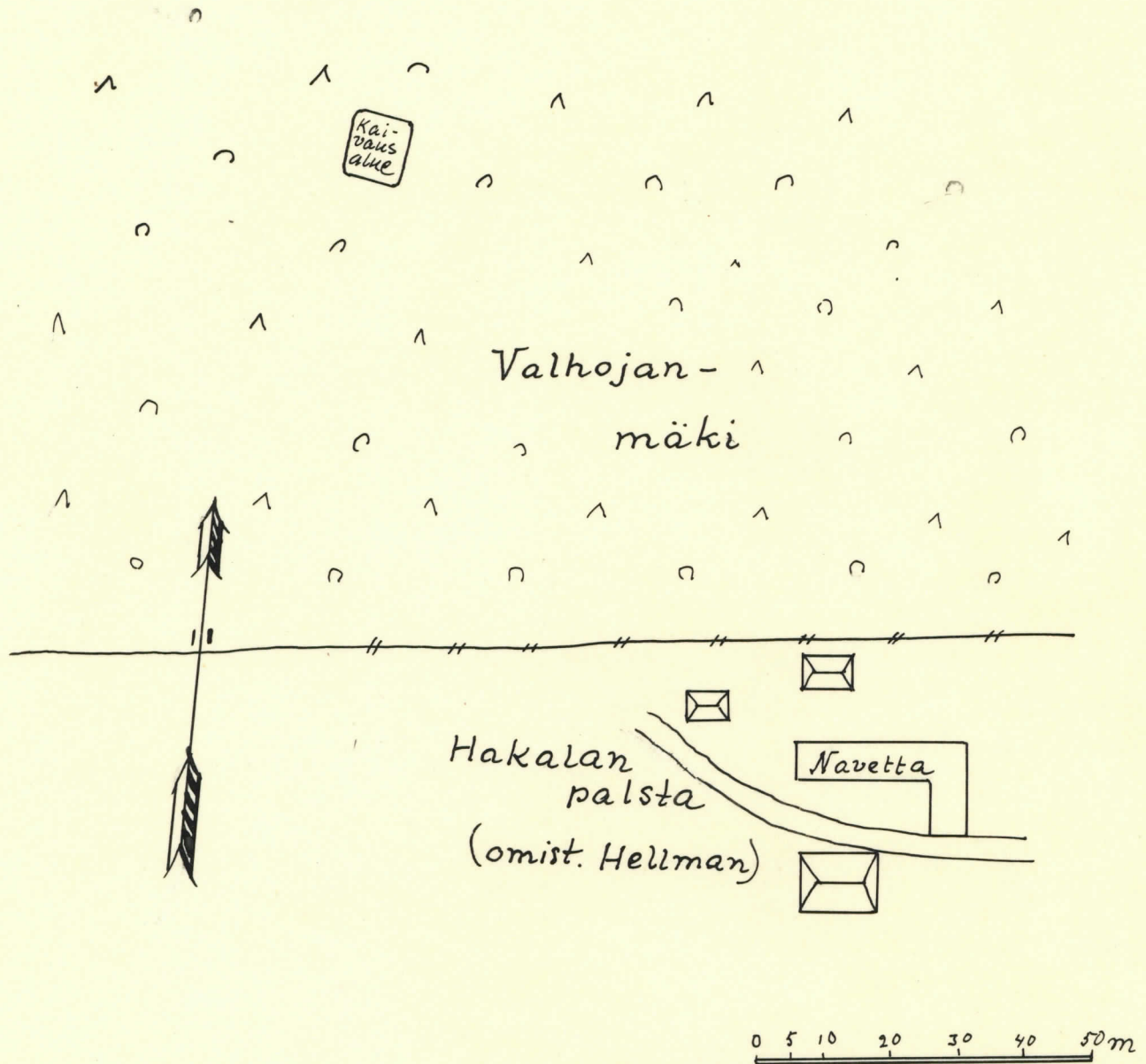
Miltä kohdalta Lehtiön esineet ovat ei saatu selville; hän ei nimittäin enää osannut sitä osoittaa. Uskottavaa kuitenkin on, että ne ovat b-c:2-3:n alueelta, jolle koko hautaus näyttää keskittyneen. Kun ei ole aivan varmaa mitkä esineet Lehtiön löytämistä ovat täältä (varmoina hän mainitsi vain suurimman keihäänkärjen 10514:1, vä'ällisen keihäänkärjen 10514:2 ja putkikirveen 10514:<sup>7</sup> ei esineiden perusteella voi arvioida onko kysymyksessä yksi vai useampi hautaus, todennäköisesti kuitenkin ainakin kaksi, koska varmoja löytöjä röykkiöstä on ainakin 3 keihäänkärkeä ja putkikirves). Huomattavaa on, että kalusto sisälsi vain aseita.

Kun kauppalan asutus yhä enemmän laajenee Isonkylän alueelle olisi mielestäni aihetta joko suorittaa sen jäljelläolevien rökkiöiden tutkiminen ensitilassa ennenkuin ne kaikki joutuvat tuhon omiksi - niinkuin tänä vuonna tutkitut Valhojanmäen ja Isontuvan rökkiöt - tai jollakin erityisellä toimenpiteellä koettaa suojata niitä. Olisi myös toivottavaa saada alueen kiinteistä muinaisjäännöksistä - jo tutkituista sekä jäljelläolevista - yhteinen kartta ennenkuin asutus kokonaan muuttaa ympäristön. Kun Isokylä ainakin suurimmaksi osaksi on liitetty Salon kauppala-alueeseen voisi luullakseni kauppalan asemakaavakarttaa tässä käyttää hyvänä apuneuvona.

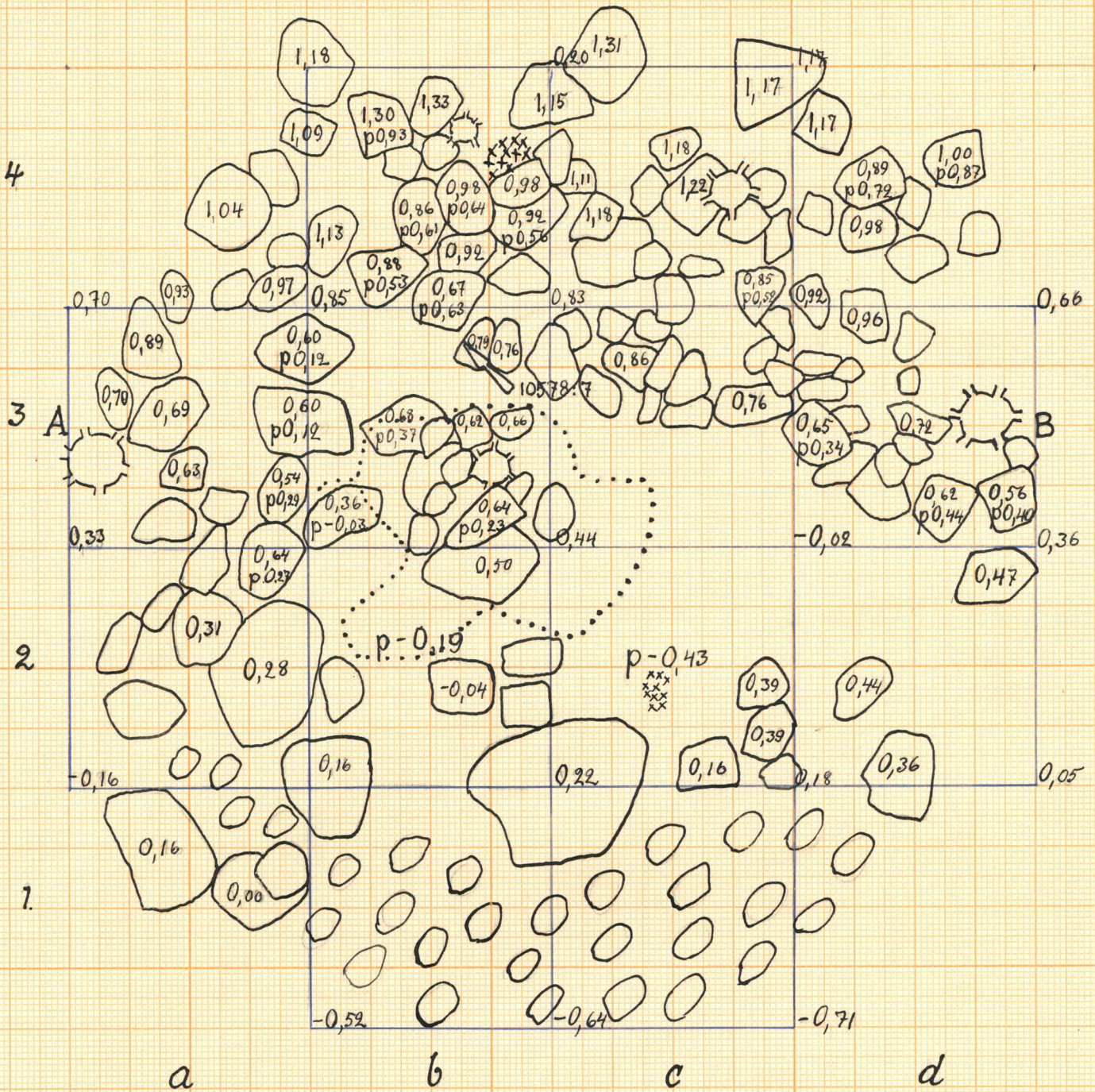
Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 1937.

Ella Kivikoski

Salo, Halikko,  
Valhojanmäki  
Ella Kivikoski  
1937.



Karttalite 2.



1,74 1,74 1,65 1,80 1,73 1,76 1,70 1,56 1,66 1,74 1,68 1,57



2,16 2,24 2,34 2,39 2,41 2,41 2,34 2,31 2,33 2,36 2,36 2,29

0 1 2 3 4 m

Salon kauppala (Halikko), Valhojanmäki  
Röykkiö, kaivettu 1937. E. Kivikoski

.... polt. luita  
xxxx hiiliä



1. Röykkiö (suurimmaksi osaksi pengottu) <sup>11012.</sup>  
ennen kaivautta N:stä päin.



2. Röykkiön koskemattomampi, N-puo-  
leinen osa O:sta valokuvattuna <sup>11013.</sup>



3. Röykkiön porkkileikkaus linjalla <sup>11014.</sup>  
A-B. Kuva SW:stä päin.